

Crna Gora
Ministarstvo rada i socijalnog staranja
Direktorat za evropske integracije,
EU fondove i međunarodnu saradnju

Adresa: Rimski trg 46
81000, Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 482 402
www.gov.me/mrs

INFORMACIJA O POTPISIVANJU MEĐUNARODNOG SPORAZUMA O UČEŠĆU CRNE GORE U KOMPONENTI ZA ZAPOSŁJAVANJE I SOCIJALNE INOVACIJE (EaSI) U OKVIRU EVROPSKOG SOCIJALNOG FONDA PLUS (ESF+) 2021-2027

1. Uvodne informacije

Program Unije za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) je finansijski instrument Evropske unije koji ima za cilj promovisanje održivog zapošljavanja, obezbjeđivanje adekvatne i dostojanstvene socijalne zaštite, borbu protiv socijalnog isključivanja i siromaštva i unaprijeđenje uslova rada.

Učešće u Programu EaSI je otvoreno za sve zemlje članice, države kandidate i potencijalne kandidate. Spremnost Crne Gore da učestvuje u Programu Unije pokazuje zrelost zemlje u procesu evropskih integracija i omogućava bliže upoznavanje sa politikama i načelima funkcionisanja Evropske unije u domenu politike zapošljavanja i socijalne politike.

Ranije Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u ime Vlade Crne Gore u februaru 2015. godine potpisalo Međunarodni sporazum kojim se reguliše učešće Crne Gore u Programu EaSI 2015 – 2020 i tom prilikom definisana su prava i obaveze za učešće u Programu. U skladu sa pravilima Evropske komisije za učešće u programima Unije, definisan je iznos godišnje participacije (*entry ticket*). U skladu sa odredbama sporazuma koji se odnosio na Program EaSi 2014 - 2020, godišnja participacija za 2015. i 2016. godinu za Crnu Goru je iznosila po 50,000.00 eura, dok je za period od 2017. do 2020. godine iznosila 100,000.00 eura na godišnjoj osnovi. Određeni procenat godišnje participacije se refundirao iz sredstava IPA u nacionalni budžet. Dakle, Crna Gora je morala osigurati ne samo sufinansiranje, već i sredstva potrebna za plaćanje ukupne participacije, prije nego što dobije djelimičnu refundaciju iz IPA II. Refundacija je isplaćena kao grant Crnoj Gori. Ministarstvo finansija/Direktorat za upravljačku strukturu zadužen je za osiguranje povrata utvrđenog procenta participacije u nacionalni budžet, dok je iznos procenta participacije iz IPA jasno definisan u Akcionom dokumentu „Podrška učešću u programima Unije“ - AD PUPA 2020.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u toku 2018. godine, kao jedan od partnera iz osam zemalja, učestvovao u sprovođenju projekta „Razmjena radnika: Unaprijeđenje administrativne saradnje i pristupa informacijama EEPOW“ (Posting of Workers: Enhancing administrative cooperation and access to information - EEPOW), finansiranog u okviru Programa EaSI. Cilj projekta bio je istraživanje radne snage u zemljama kandidatima i pripremu za lakšu mobilnost radne snage u zemlje članice EU. Ovaj projekat je dao doprinos koheziji i solidarnosti između zemalja članica EU i zemalja-kandidata za ulazak u EU na Zapadnom Balkanu. Projektni konzorcijum sačinjen je od osam partnera: (1) Evropski centar za socijalnu politiku i istraživanje – Koordinator projekta (Austrija), (2) Istraživački centar Slovenačke akademije nauka i umjetnosti (Slovenija), (3) Centar za stručno osposobljavanje (Italija), (4) Centar za socijalna istraživanja u Halu (Njemačka), (5) Ministarstvo rada, zapošljavanja, boračkih i socijalnih pitanja Republike Srbije (Srbija), (6) Zavod za zapošljavanje Crne Gore (Crna Gora), (7) Evropski pokret u Albaniji (Albanija) i (8) PUBLIC (Sjeverna Makedonija). Projekat je uspješno završen.

2. Program Evropske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije u okviru Evropskog socijalnog fonda plus (ESF+) 2021 – 2027

U okviru nove programske perspektive za period od 2021. do 2027. godine uspostavljen je novi Program Unije za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) u okviru Evropskog socijalnog fonda plus (ESF+). Ranije Ministarstvo ekonomskog razvoja je u saradnji sa Evropskom komisijom razmotrilo mogućnosti za učešće u novom Programu Unije, kao i odredbe novog Međunarodnog sporazuma kojim se reguliše učešće Crne Gore u Programu Unije za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) u okviru Evropskog Socijalnog Fonda plus (ESF+) 2021-2027.

Imajući u vidu važnost ovog programa za državne institucije, civilni sektor i građane Crne Gore, bivši ministar ekonomskog razvoja, Jakov Milatović je 23. jula 2021. godine uputio Pismo namjere generalnom direktoru Generalnog direktorata za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju (DG EMPL) Evropske komisije u vezi zainteresovanosti Crne Gore za učešće u Programu EaSI. U skladu sa upućenim pismom namjere, nacrt Sporazuma o učešću Crne Gore u pomenutom Programu je dostavljen crnogorskoj administraciji na uvid i komentare 27. oktobra 2021. godine. Nakon usaglašavanja teksta Sporazuma, na sjednici Vlade Crne Gore od 20. aprila 2022. godine razmotrena je Informacija o potpisivanju Međunarodnog sporazuma o učešću Crne Gore u komponenti za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) u okviru Evropskog socijalnog fonda plus (ESF+) 2021-2027 i nacrt teksta Sporazuma. Tom prilikom Vlada je donijela određene zaključke. S obzirom na to da je Evropska komisija usvojila finalnu verziju Sporazuma za EaSI u junu 2022. godine, ista je crnogorskoj administraciji dostavljena kako bi se preuzeli dalji koraci u cilju izmjene zaključaka Vlade od 20. aprila 2022. godine. Nakon finalizacije internih procedura sa crnogorske strane, prva sekretarka Misije Crne Gore u Briselu ispred Ministarstva rada i socijalnog staranja će povratno informisati predstavnike EK kako bi se pristupilo organizaciji potpisivanja predmetnog sporazuma.

Takođe, u toku je Poziv za podnošenje prijedloga projekata za uspostavljanje Nacionalne kontakt tačke u okviru EaSI-ja i otvoren je do 29. septembra 2022. godine. Ministarstvo je u tom smislu preuzelo određene aktivnosti i informisalo zainteresovanu javnost za mogućnost učešća na objavljenom Pozivu.

U dijelu koji se odnosi na troškove učešća u Programu, važno je naglasiti da je iznos troškova učešća precizno definisan tokom usaglašavanja teksta Sporazuma o učešću Crne Gore u programu EaSI, kao i da je posredstvom Akcijskog dokumenta „Podrška za učešće u programima unije IPA 2020/042-142/ME/PUPA“ predviđena je refundacija dijela troškova koji se odnose na učešće Crne Gore u Programu EaSI. Iznos participacije za Crnu Goru je konačno usklađen za programski period 2021-2027 i biće obračunat na godišnjem nivou u skladu sa unaprijed definisanom formulom koja uzima u obzir odnos iznosa BDP-a na nivou EU i BDP-a u Crnoj Gori. Iznos kontribucije Crne Gore za učešće u EaSI komponenti ESFa za 2022. godinu iznosi 25,000.00 eura. Na poziciji u budžetu Ministarstva rada i socijalnog staranja za 2022. godinu predviđena su sredstva za troškove participacije Crne Gore u EaSI programu. Nakon potpisivanja Međunarodnog sporazuma o učešću Crne Gore u Programu EaSI, Evropska komisija upućuje Ministarstvu rada i socijalnog staranja *debitnu notu* posredstvom Generalnog direktorata za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju (DG EMPL). Nakon uplate participacije od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja, potrebno je uputiti informaciju Direktoratu za upravljačku strukturu u Ministarstvu finansija, u cilju refundacije dijela troškova participacije u programu EaSI.

U cilju olakšavanja procesa pregovora, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je imenovalo osobe za koordinaciju programom EaSI (nacionalne koordinatorke), gđu Edinu

Dešić, državnu sekretarku i vd. generalne direktorice Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu, gđu Mersidu Aljićević.

SPORAZUM

između Evropske unije, sa jedne strane, i Crne Gore, sa druge strane, o učešću Crne Gore u tematskoj cjelini za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) u okviru Evropskog socijalnog fonda plus (ESF+)

Evropska komisija (u daljem tekstu: "Komisija"), u ime Evropske unije,

sa jedne strane,

i

Crna Gora,

sa druge strane,

u daljem tekstu: "Strane"

S OBZIROM na to da Odluka Savjeta i Komisije od 29. marta 2010. godine o zaključenju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Crne Gore, sa druge strane (2010/224/EU, Euratom), obuhvata učešće Crne Gore u programima Zajednice pod uslovima iz Protokola 8, a naročito člana 5 istog¹;

S OBZIROM na to da je članom 5 Okvirnog sporazuma između Evropske zajednice i Srbije i Crne Gore o opštim načelima za učešće Srbije i Crne Gore u programima Zajednice² predviđeno da se posebni uslovi u pogledu učešća Crne Gore u svakom pojedinom programu, naročito finansijski doprinos koji se plaća, utvrđuju sporazumom između Komisije, koja postupa u ime Evropske unije, i Crne Gore;

S OBZIROM na to da je Evropski socijalni fond plus (ESF+) osnovan Regulativom (EU) 2021/1057 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. godine kojom se stavlja van snage Regulativa (EU) broj 1296/2013³;

S OBZIROM na to da u skladu sa članom 29 stav (b) Regulative o ESF+ o učešću zemalja pristupnica, zemalja kandidata i potencijalnih kandidata u tematskoj cjelini EaSI, posebne uslove pridruživanja treba utvrditi sporazumom između Unije i pridružene zemlje;

UZIMAJUĆI u obzir napore Unije da predvodi odgovor udruživanjem snaga sa svojim međunarodnim partnerima u rešavanju globalnih izazova u skladu sa planom djelovanja za ljude, planetu i prosperitet u Agendi Ujedinjenih nacija "Transformisanje našeg svijeta: Program održivog razvoja do 2030. godine", i prepoznajući da su iskorenjivanje ekstremnog oblika siromaštva, promovisanje kvalitetnog i inkluzivnog obrazovanja, promovisanje rodne

¹ Sl. list L 108, 29.04.2010, str.1.

² Sl. list L 192, 22.07.2005, str. 29.

³ Sl. list L 231, 30.06.2021, str. 21.

ravnopravnosti, promovisanje održivog, inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta, pune i produktivne zaposlenosti i pristojnog rada za sve, kao i smanjenje nejednakosti zajednički prioriteti;

PREPOZNAJUĆI opšta načela utvrđena u Regulativi o ESF+;

DIJELEĆI opšte ciljeve sa ESF+ da se podrži postizanje visokih nivoa zaposlenosti, pravedne socijalne zaštite i kvalifikovane i otporne radne snage spremne za budući svijet rada, kao i inkluzivnih i kohezivnih društava koja imaju za cilj iskorjenjivanje siromaštva i ostvarivanje načela utvrđenih u Evropskom stubu socijalnih prava;

IMAJUĆI U VIDU da su zajednički ciljevi, vrijednosti i snažne veze Strana u oblasti zapošljavanja i socijalnih inovacija, uspostavljene u prošlosti Sporazumom⁴ između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u Programu Evropske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije (2014-2020), i prepoznajući zajedničku želju Strana da dalje razvijaju, jačaju, stimulišu i proširuju svoje odnose i saradnju u skopu istih,

SAGLASILE SU SE O SLJEDEĆEM:

Član 1

Opseg pridruživanja

Crna Gora učestvuje kao pridružena zemlja i daje svoj doprinos za tematsku cjelinu za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) Evropskog socijalnog fonda plus (ESF+), uspostavljenu Regulativom (EU) 2021/1057 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. juna 2021. godine o osnivanju Evropskog socijalnog fonda plus (ESF+) i stavljanju van snage Regulative (EU) broj 1296/2013, kako je kasnije ispravljena, izmijenjena ili zamijenjena.

Član 2

Uslovi učešća u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+

1. Crna Gora učestvuje u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ u skladu sa uslovima utvrđenim u Protokolu 8 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji obuhvata učešće Crne Gore u programima Zajednice, i pod uslovima utvrđenim u ovom sporazumu, u pravnim aktima iz člana 1 ovog sporazuma, kao i u svim drugim pravilima koja se odnose na sprovođenje tematske cjeline EaSI u okviru ESF+ i aktivnosti, kako su kasnije ispravljani, izmijenjeni ili zamijenjeni.
2. Ukoliko nije drugačije predviđeno uslovima iz stava 1 ovog člana, pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori mogu učestvovati u aktivnostima tematske cjeline EaSI u okviru ESF+ pod uslovima jednakim onima koji se primjenjuju na pravna lica sa sjedištem u Uniji, uključujući poštovanje restriktivnih mjera EU⁵.

⁴ C(2014) 9089 od 02.12.2014.

3. U pitanjima koja se odnose na Crnu Goru, predstavnici Crne Gore imaju pravo da učestvuju kao posmatrači u Tehničkoj radnoj grupi Komiteta za ESF+ zaduženoj za EaSI iz člana 39 stav 8 Regulative (EU) 2021/1057 o osnivanju ESF+.
4. Troškove putovanja i dnevnice predstavnika i eksperata Crne Gore u svrhu učešća u svojstvu posmatrača u radu Tehničke radne grupe Komiteta za ESF+ zadužene za EaSI iz člana 39 stav 8 Regulative (EU) 2021/1057 o osnivanju ESF+, ili na drugim sastancima u vezi sa sprovođenjem tematske cjeline EaSI u okviru ESF+, nadoknađuje Evropska unija na istoj osnovi i u skladu sa važećim procedurama za predstavnike i eksperte država članica Evropske unije.
5. Strane ulažu sve napore, u okviru postojećih odredbi, da olakšaju slobodno kretanje učesnika u aktivnostima obuhvaćenim ovim sporazumom i prekogranično kretanje robe i usluga namijenjenih za korišćenje u takvim aktivnostima.
6. Crna Gora će preduzeti sve neophodne mjere, prema potrebi, kako bi osigurala da roba i usluge, kupljene u Crnoj Gori ili uvezene u Crnu Goru, koje se djelimično ili u cijelosti finansiraju u skladu sa sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava i/ili ugovorima zaključenim za realizaciju aktivnosti u skladu sa ovim sporazumom, budu oslobođene carina, uvoznih dažbina i drugih fiskalnih davanja, uključujući PDV, koji se primjenjuju u Crnoj Gori.
7. Za postupke koji se odnose na zahtjeve, ugovore i izvještaje, kao i za druge administrativne aspekte tematske cjeline EaSI u okviru ESF+, koristi se engleski jezik.

Član 3

Finansijski doprinos

1. Učešće Crne Gore ili pravnih lica sa sjedištem u Crnoj Gori u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ podliježe tome da Crna Gora finansijski doprinese tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ i povezanim troškovima upravljanja, izvršenja i funkcionisanja u okviru opšteg budžeta Unije (u daljem tekstu: "budžet Unije").
2. Finansijski doprinos predstavlja zbir sljedećeg:
 - (a) operativnog doprinosa i
 - (b) naknade za učešće.
3. Finansijski doprinos daje se u obliku godišnje uplate u jednoj rati, a dospijeva najkasnije u maju.
4. Operativnim doprinosom pokrivaju se operativni rashodi i rashodi za podršku tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+, i isti se kako za odobrena sredstva za

⁵ Restriktivne mjere EU donose se u skladu sa članom 29 Ugovora o Evropskoj uniji ili članom 215 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

preuzimanje obaveza i odobrena sredstva za plaćanje, dodaje iznosima unesenim u budžet Unije koji je konačno usvojen za tematsku cjelinu EaSI u okviru ESF+.

5. Operativni doprinos se zasniva na ključu za uplatu doprinosa definisanom kao odnos bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore po tržišnim cijenama i BDP Evropske unije po tržišnim cijenama. BDP po tržišnim cijenama koje se primjenjuju određuju namjenske službe Komisije na osnovu najnovijih statističkih podataka dostupnih za proračune budžeta u godini prije godine u kojoj dopijeva godišnja uplata. Prilagođavanja ovog ključa za uplatu doprinosa utvrđena su u Prilogu I.
6. Operativni doprinos izračunava se primjenom ključa za uplatu doprinosa, kako je prilagođen, na odobrena sredstva za preuzimanje obaveza koja su unesena u konačno usvojeni budžet Unije za važeću godinu za finansiranje tematske cjeline EaSI u okviru ESF+.
7. Naknada za učešće iznosi 4% godišnjeg operativnog doprinosa kako je izračunat u skladu sa st. 5 i 6 i postepeno se uvodi kako je utvrđeno u Prilogu I. Naknada za učešće ne podliježe naknadnim prilagođavanjima ili korekcijama.
8. Unija dostavlja Crnoj Gori podatke u vezi sa njenim finansijskim učešćem sadržane u informacijama u vezi sa budžetom, računovodstvom, učinkom i evaluacijom koje se dostavljaju organima Unije za budžet i potvrdu izvršenja budžetskih obaveza u vezi sa tematskom cjelinom EaSI u okviru ESF+. Ti podaci se dostavljaju uzimajući u obzir pravila Unije i Crne Gore o povjerljivosti i zaštiti podataka i ne dovodeći u pitanje informacije koje Crna Gora ima pravo da primi u skladu sa Prilogom II.
9. Svi doprinosi Crne Gore ili uplate iz Unije, kao i obračun iznosa koji dopijevaju za plaćanje ili prijem, vrše se u eurima.

Član 4

Praćenje, evaluacija i izvještavanje

1. Ne dovodeći u pitanje odgovornosti Komisije, Evropske kancelarije za borbu protiv prevara (OLAF) i Revizorskog suda Evropske unije u vezi sa praćenjem i evaluacijom tematske cjeline EaSI u okviru ESF+, učešće Crne Gore u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ kontinuirano se prati na partnerskoj osnovi između Komisije i Crne Gore.
2. Pravila u vezi sa dobrim finansijskim upravljanjem, uključujući finansijsku kontrolu, povraćaj i druge mjere za borbu protiv prevara u vezi sa finansiranjem Unije na osnovu ovog sporazuma utvrđena su u Prilogu II.

Član 5

Završne odredbe

1. Ovaj sporazum stupa na snagu na dan kada se Strane međusobno obavijeste o završetku svojih unutrašnjih postupaka neophodnih u tu svrhu.
2. Ovaj sporazum primjenjuje se od 1. januara 2022. godine. On ostaje na snazi onoliko dugo koliko je potrebno da se završe svi projekti i aktivnosti finansirani iz tematske cjeline EaSI u okviru ESF+, sve radnje neophodne za zaštitu finansijskih interesa Evropske unije i sve finansijske obaveze koje proističu iz sprovođenja ovog sporazuma između Strana.
3. Evropska unija i Crna Gora mogu privremeno primijeniti ovaj sporazum u skladu sa svojim unutrašnjim procedurama i zakonodavstvom. Privremena primjena počinje na dan kada su se Strane međusobno obavijestile o završetku svojih unutrašnjih postupaka neophodnih u tu svrhu.
4. Ako Crna Gora obavijesti Komisiju koja postupa u ime Unije da neće završiti svoje unutrašnje postupke neophodne za stupanje na snagu ovog sporazuma, ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje privremeno na dan prijema tog obavještenja od strane Komisije, koji predstavlja datum prestanka za potrebe ovog sporazuma.
5. Evropska unija može da obustavi primjenu ovog sporazuma u slučaju neplaćanja finansijskog ili operativnog doprinosa koji Crna Gora duguje u skladu sa tačkom II Priloga I.

O obustavi primjene ovog sporazuma Evropska unija obavještava Crnu Goru zvaničnim obavještenjem koje stupa na snagu 30 dana od dana prijema tog obavještenja od strane Crne Gore.

U slučaju obustave primjene ovog sporazuma, pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori nemaju pravo učešća u postupcima dodjele ugovora koji još nisu okončani kada obustava stupi na snagu. Postupak dodjele ugovora smatra se završenim kada su pravne obaveze preuzete kao rezultat tog postupka.

Obustava ne utiče na zakonske obaveze zaključene sa pravnim licima sa sjedištem u Crnoj Gori prije stupanja obustave na snagu. Ovaj sporazum se i dalje primjenjuje na takve pravne obaveze.

Evropska unija će odmah obavijestiti Crnu Goru nakon što primi cjelokupan iznos dospjelog finansijskog ili operativnog doprinosa. Obustava se ukida sa trenutnim dejstvom nakon tog obavještenja.

Od dana ukidanja obustave, pravna lica iz Crne Gore ponovo imaju pravo učešća u postupcima dodjele ugovora koji su pokrenuti nakon ovog dana i u postupcima dodjele ugovora koji su pokrenuti prije ovog dana, a za koje nisu istekli rokovi za podnošenje prijave.

6. Svaka Strana može raskinuti ovaj sporazum u bilo kom trenutku pisanim obavještenjem o namjeri raskida istog.

Raskid stupa na snagu tri kalendarska mjeseca od dana kada je pisano obavještenje stiglo primaocu. Datum stupanja raskida na snagu predstavlja datum raskida u smislu ovog

sporazuma.

7. Ako ovaj sporazum prestane da se primjenjuje privremeno u skladu sa stavom (4) ili bude raskinut u skladu sa stavom (6), Strane su saglasne da:
 - a) projekti ili aktivnosti ili djelovi istih u vezi sa kojima su preuzete pravne obaveze tokom privremene primjene i/ili nakon stupanja na snagu ovog sporazuma, a prije nego što ovaj sporazum prestane da se primjenjuje ili bude raskinut, nastavljaju se do njihovog završetka pod uslovima utvrđenim u ovom sporazumu;
 - b) godišnji finansijski doprinos godine N tokom koje ovaj sporazum prestane da se primjenjuje privremeno ili bude raskinut plaća se u skladu sa članom 3.

Strane će sporazumno riješiti sve druge posljedice raskida ili prestanka privremene primjene ovog sporazuma.

8. Ovaj sporazum može se izmijeniti samo pisanim putem, uz saglasnost obje Strane. Stupanje na snagu izmjena i dopuna sljedi isti postupak kao postupak koji se primjenjuje na stupanje na snagu ovog sporazuma.
9. Prilozi uz ovaj sporazum čine sastavni dio ovog sporazuma.

Ovaj sporazum biće sačinjen u dva primjerka na engleskom jeziku.

Sačinjeno u dana

Za Crnu Goru

Admir Adrović

Ministar rada i socijalnog staranja

Sačinjeno u dana

Za Komisiju, u ime Evropske unije

Nicolas Schmit

Komesar za radna mjesta i socijalna prava

PRILOG I: Pravila o finansijskom doprinosu Crne Gore tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ (2021-2027)

PRILOG II: Dobro finansijsko upravljanje

PRILOG I

Pravila o finansijskom doprinosu Crne Gore tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ (2021-2027)

Obračun finansijskog doprinosa Crne Gore

1. Finansijski doprinos Crne Gore tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ utvrđuje se na godišnjem nivou srazmjerno i pored iznosa koji je svake godine dostupan u budžetu Unije za odobrena sredstva za preuzimanje obaveza potrebna za upravljanje, izvršenje i funkcionisanje tematske cjeline EaSI u okviru ESF+.

2. Naknada za učešće iz člana 3 stav (7) ovog sporazuma uvodi se postepeno na sljedeći način:

2022: 1%;

2023: 1,5%;

2024: 2%;

2025: 2,5%;

2026: 3%;

2027: 4%.

3. U skladu sa članom 3 stav (5) ovog sporazuma, operativni doprinos koji Crna Gora treba da plati za svoje učešće u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ biće izračunat za odgovarajuće finansijske godine prilagođavanjem ključa za uplatu doprinosa.

Prilagođavanje ključa za uplatu doprinosa je kao što slijedi:

Ključ za uplatu doprinosa prilagođen=ključ za uplatu doprinosa ×koeficijent

Koeficijent koji se koristi za gorenavedeni obračun za prilagođavanje ključa za uplatu doprinosa iznosi 75%.

II. Plaćanje finansijskog doprinosa Crne Gore

1. Komisija će Crnoj Gori, u najkraćem mogućem roku, a najkasnije prilikom raspisivanja poziva za dodjelu sredstava za finansijsku godinu, dostaviti sljedeće podatke:

- (a) iznose u odobrenim sredstvima za preuzimanje obaveza u budžetu Unije koji je konačno usvojen za predmetnu godinu za budžetske linije koje obuhvataju učešće Crne Gore u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+;
- (b) iznos naknade za učešće iz člana 3 stav 7 ovog sporazuma.

2. Komisija objavljuje, najkasnije u aprilu svake finansijske godine, poziv Crnoj Gori za uplatu sredstava koji odgovara njenom doprinosu prema ovom sporazumu.

Svaki poziv za uplatu sredstava predviđa uplatu doprinosa Crne Gore najkasnije 45 dana nakon objavljivanja poziva za uplatu sredstava.

Za prvu godinu sprovođenja ovog sporazuma, Komisija će raspisati poziv za uplatu sredstava u roku od 60 dana od potpisivanja ovog sporazuma.

3. Crna Gora će platiti svoj finansijski doprinos prema ovom sporazumu u skladu sa tačkom (II) ovog priloga. U slučaju da Crna Gora ne plati do dana dospijeća, Komisija šalje formalnu urgenciju.

Svako kašnjenje u plaćanju finansijskog doprinosa dovodi do plaćanja zatezne kamate od strane Crne Gore na neizmireni iznos od dana dospijeća.

Kamatna stopa za iznose potraživanja koja nijesu plaćena na dan dospijeća je stopa koju Evropska centralna banka primjenjuje na svoje glavne operacije refinansiranja, kako je objavljena u seriji *C Službenog lista Evropske unije*, na snazi prvog kalendarskog dana u mjesecu u kojem pada dan dospijeća, uvećana za jedan i po procentni poen.

U slučaju da je kašnjenje u plaćanju doprinosa takvo da može značajno ugroziti implementaciju i upravljanje tematskom cjelinom EaSI u okviru ESF+, Komisija će suspendovati učešće Crne Gore u tematskoj cjelini EaSI u okviru ESF+ u slučaju neplaćanja u roku od 20 radnih dana od formalne urgencije, ne dovodeći u pitanje obaveze Unije u skladu sa sporazumima o bespovratnim sredstvima i/ili već zaključenim ugovorima koji se odnose na sprovođenje aktivnosti za koje je Crna Gora izabrana.

PRILOG II

Dobro finansijsko upravljanje

Odjeljak 1. Zaštita finansijskih interesa i povraćaj

Član 1

Pregledi i revizije

1. Evropska unija ima pravo da, u skladu sa važećim aktima jedne ili više institucija ili organa Unije i kako je predviđeno relevantnim sporazumima i/ili ugovorima, vrši tehničke, naučne, finansijske ili druge vrste pregleda i revizija u prostorijama bilo kog fizičkog lica sa boravištem ili pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori koje prima sredstva Evropske unije, kao i bilo kog trećeg lica uključenog u sprovođenje fondova Unije sa boravištem ili sjedištem u Crnoj Gori. Takve preglede i revizije mogu da vrše zastupnici institucija i organa Evropske unije, naročito Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, ili druga lica koja ovlasti Evropska komisija.
2. Zastupnici institucija i organa Evropske unije, naročito Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, i druga lica koja ovlasti Evropska komisija, imaju odgovarajući pristup lokacijama, radovima i dokumentima (u elektronskoj i papirnoj verziji) i svim informacijama potrebnim za sprovođenje takvih revizija, uključujući pravo na dobijanje fizičke/elektronske kopije i izvoda iz bilo kog dokumenta ili sadržaja bilo kog nosača podataka u posjedu fizičkog ili pravnog lica koje je predmet revizije, ili treće strane koja je predmet revizije.
3. Crna Gora ne sprečava niti postavlja posebne prepreke pravu ulaska u Crnu Goru i pristupu u prostorije zastupnika i drugih lica iz stava 2 iz razloga vršenja dužnosti iz ovog člana.
4. Pregledi i revizije mogu se vršiti takođe nakon obustave primjene ovog sporazuma u skladu sa članom 9 stav 5, prestanka privremene primjene ili raskida istog, pod uslovima utvrđenim u važećim aktima jedne ili više institucija ili organa Evropske unije i kako je predviđeno u relevantnim sporazumima i/ili ugovorima u vezi sa bilo kojom pravnom obavezom za sprovođenje budžeta Evropske unije koju je Evropska unija preuzela prije dana na koji stupa na snagu obustava primjene ovog sporazuma u skladu sa članom 9 stav 5, prestanak privremene primjene ili raskid ovog sporazuma.

Član 2

Borba protiv nepravilnosti, prevara i drugih krivičnih djela koja utiču na finansijske interese Unije

1. Evropska komisija i Evropska kancelarija za borbu protiv prevara (OLAF) ovlašćeni su da na teritoriji Crne Gore vrše administrativne istrage, uključujući provjere i inspekcije na

licu mjesta, Ove istrage sprovode se u skladu sa uslovima utvrđenim važećim aktima jedne ili više institucija Unije.

2. Nadležni crnogorski organi dužni su da u razumnom roku obavijeste Evropsku komisiju ili OLAF o svim činjenicama ili sumnjama koje doznaju u pogledu nepravilnosti, prevare ili druge nezakonite aktivnosti koja utiče na finansijske interese Unije.

3. Provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se vršiti u prostorijama bilo kojeg fizičkog lica sa boravištem ili pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori koje prima sredstva Unije, kao i bilo koje treće strane sa boravištem ili sjedištem u Crnoj Gori koja učestvuje u sprovođenju sredstava Unije.

4. Provjere i inspekcije na licu mjesta priprema i vrši Evropska komisija ili OLAF u bliskoj saradnji sa nadležnim crnogorskim organom kojeg odredi Crna Gora. Imenovani organ se obavještava u razumnom roku unaprijed o predmetu, svrsi i pravnoj osnovi provjera i inspekcija, kako bi mogao da pruži pomoć. U tu svrhu, službenici nadležnih crnogorskih organa mogu učestvovati u provjerama i inspekcijama na licu mjesta.

5. Na zahtjev crnogorskih vlasti, provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se vršiti zajedno sa Evropskom komisijom ili OLAF-om.

6. Zastupnici Komisije i osoblje OLAF-a imaju pristup svim informacijama i dokumentaciji, uključujući kompjuterske podatke, o predmetnim operacijama, koji su potrebni za pravilno vršenje provjera i inspekcija na licu mjesta. Oni mogu, naročito, da kopiraju relevantne dokumente.

7. Ako se lice, subjekt ili druga treća strana protivi provjeri ili inspekciji na licu mjesta, crnogorski organi, postupajući u skladu sa nacionalnim pravilima i propisima, pomažu Evropskoj komisiji ili OLAF-u, kako bi im omogućili da ispune svoju dužnost u vršenju provjera ili inspekcije na licu mjesta. Ova pomoć uključuje preduzimanje odgovarajućih mjera predostrožnosti u skladu sa nacionalnim pravom, naročito u cilju zaštite dokaza.

8. Evropska komisija ili OLAF obavještavaju crnogorske organe o rezultatima takvih provjera i inspekcija. Konkretno, Evropska komisija ili OLAF u najkraćem mogućem roku izvještavaju nadležni crnogorski organ o svakoj činjenici ili sumnji u vezi sa nepravilnošću za koju su doznali tokom provjere ili inspekcije na licu mjesta.

9. Ne dovodeći u pitanje primjenu crnogorskog krivičnog prava, Evropska komisija može izreći administrativne mjere i kazne pravnim ili fizičkim licima iz Crne Gore koja učestvuju u sprovođenju programa ili aktivnosti u skladu sa zakonodavstvom Evropske unije.

10. U svrhu pravilne primjene ovog člana, Evropska komisija ili OLAF i crnogorski nadležni organi redovno razmjenjuju informacije i, na zahtjev jedne od Strana ovog sporazuma, međusobno se konsultuju.

11. U cilju olakšavanja efikasne saradnje i razmjene informacija sa OLAF-om, Crna Gora određuje kontakt tačku.
12. Između Evropske komisije ili OLAF-a i crnogorskih nadležnih organa informacije se razmjenjuju uzimajući u obzir zahtjeve povjerljivosti. Lični podaci koji se razmjenjuju moraju biti zaštićeni u skladu sa važećim pravilima.
13. Crnogorske vlasti saraduju sa Evropskim javnim tužilaštvom kako bi mu omogućile da izvrši svoju dužnost istrage, krivičnog gonjenja i podizanja optužnica protiv počinilaca i saučesnika u krivičnim djelima koja utiču na finansijske interese Evropske unije, u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Član 3

Povraćaj i izvršenje

1. Odluke koje donosi Evropska komisija o izricanju novčane obaveze pravnim ili fizičkim licima koja nijesu države u vezi sa bilo kojim potraživanjima koja proizilaze iz tematske cjeline EaSI u okviru ESF+ izvršne su u Crnoj Gori. Nalog za izvršenje prilaže se odluci, bez ikakve druge formalnosti osim provjere autentičnosti odluke od strane nacionalnog organa kojeg za tu svrhu odredi Crna Gora. Crna Gora saopštava Komisiji i Sudu pravde Evropske unije svoj imenovani nacionalni organ. U skladu sa članom 4, Evropska komisija ima pravo da o takvim izvršnim odlukama neposredno obavijesti lica sa boravištem i pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori. Izvršenje se sprovodi u skladu sa crnogorskim zakonima i procedurama.
2. Presude i naredbe Suda pravde Evropske unije donesene na osnovu arbitražne klauzule sadržane u ugovoru ili sporazumu u vezi sa programima, aktivnostima, akcijama ili projektima Unije izvršne su u Crnoj Gori na isti način kao i odluke Evropske komisije iz stava 1.
3. Sud pravde Evropske unije nadležan je za preispitivanje zakonitosti odluke Komisije iz stava 1 i za obustavu izvršenja iste. Međutim, sudovi Crne Gore nadležni su za žalbe da se izvršenje obavlja na nepravilan način.

Član 4

Komunikacija i razmjena informacija

Institucije i organi Evropske unije uključeni u sprovođenje tematske cjeline EaSI u okviru ESF+, ili u kontrole nad tematskom cjelinom EaSI u okviru ESF+, imaju pravo da neposredno, uključujući i putem elektronskih sistema razmjene, komuniciraju sa bilo kojim fizičkim licem sa boravištem u Crnoj Gori ili pravnim licem sa sjedištem u Crnoj Gori koje prima sredstva Unije, kao i sa bilo kojom trećom stranom sa boravištem ili sjedištem u Crnoj Gori uključenom u sprovođenje fondova Unije. Takva lica, subjekti i strane mogu neposredno dostaviti institucijama i organima Evropske unije sve relevantne informacije i dokumentaciju koje su dužni da dostave na osnovu zakonodavstva Evropske unije koje se primjenjuje na

tematsku cjelinu EaSI u okviru ESF+ i ugovora ili sporazuma zaključenih za sprovođenje tematske cjeline EaSI u okviru ESF+.

AGREEMENT

between the European Union, of the one part, and Montenegro, of the other part, on the participation of Montenegro in the Employment and Social Innovation (EaSI) strand of the European Social Fund Plus (ESF+)

The European Commission (hereinafter referred to as ‘the Commission’), on behalf of the European Union,

of the one part,

and

Montenegro,

of the other part,

hereinafter referred to as ‘the Parties’

WHEREAS the Council and Commission Decision of 29 March 2010 on the conclusion of the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and Montenegro, of the other part (2010/224/EU, Euratom), is covering the participation of Montenegro in Community programmes under the terms and conditions referred to in Protocol 8, in particular Article 5 thereof¹;

WHEREAS Article 5 of the Framework Agreement between the European Community and Serbia and Montenegro on the general principles for the participation of Serbia and Montenegro in Community programmes² stipulates that the specific terms and conditions regarding the participation of Montenegro in each particular programme, in particular the financial contribution payable, are to be determined by agreement between the Commission, acting on behalf of the European Union, and Montenegro;

WHEREAS the European Social Fund Plus (ESF+) was established by Regulation (EU) 2021/1057 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 and repealing Regulation (EU) No 1296/2013³;

WHEREAS pursuant to Article 29(b) of the ESF+ Regulation on the participation of acceding countries, candidate countries and potential candidates in the EaSI strand, the specific terms and conditions of the association should be determined by an agreement between the Union and the associated country;

CONSIDERING the Union’s efforts to lead the response by joining forces with its international partners to address global challenges in line with the plan of action for people, planet and prosperity in the United Nations Agenda ‘Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development’, and acknowledging that eradicating extreme form of poverty, promoting quality and inclusive education, promoting gender equality, promoting sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all, as well as reducing inequality are common priorities;

¹ OJ L 108, 29.4.2010, p.1.

² OJ L 192, 22.7.2005, p. 29

³ OJ L 231, 30.06.2021, p. 21.

RECOGNISING the general principles as set out in the ESF+ Regulation;

SHARING the general objectives of the ESF+ to support the achievement of high employment levels, fair social protection and a skilled and resilient workforce ready for the future world of work, as well as inclusive and cohesive societies aiming to eradicate poverty and delivering on the principles set out in the European Pillar of Social Rights;

CONSIDERING that the common goals, values and strong links of the Parties in the field of employment and social innovation, established in the past through the Agreement⁴ between the European Union and Montenegro on the participation of Montenegro in the European Union Programme for Employment and Social Innovation (2014-2020), and recognising the common desire of the Parties to further develop, strengthen, stimulate and extend their relations and cooperation therein,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Scope of the association

Montenegro shall participate as associated country in and contribute to the Employment and Social Innovation (EaSI) strand of the European Social Fund Plus (ESF+) as established by Regulation (EU) 2021/1057 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 establishing the European Social Fund Plus (ESF+) and repealing Regulation (EU) No 1296/2013 as later corrected, amended or replaced.

Article 2

Terms and conditions of participation in the EaSI strand of the ESF+

1. Montenegro shall participate in the EaSI strand of the ESF+ in accordance with the conditions laid down in the Protocol 8 of the Stabilisation and Association Agreement covering the participation of Montenegro in Community programmes, and under the terms and conditions set forth in this Agreement, in the legal acts referred to in Article 1 of this Agreement, as well as in any other rules pertaining to the implementation of the EaSI strand of the ESF+ and activity as later corrected, amended or replaced.
2. Unless otherwise provided for in the terms and conditions referred to in paragraph 1 of this Article, legal entities established in Montenegro may participate in actions of the EaSI strand of the ESF+ under conditions equivalent to those applicable to legal entities established in the Union, including respect for EU restrictive measures⁵.
3. Representatives of Montenegro shall have the right to participate as observers in the EaSI strand Technical Working Group of the ESF+ Committee referred to in Article

⁴ C(2014) 9089 of 02.12.2014.

⁵ The EU restrictive measures are adopted pursuant to Article 29 of the Treaty on the European Union or Article 215 of the Treaty on the Functioning of the European Union.

39(8) of Regulation (EU) 2021/1057 establishing the ESF+ for points which concern Montenegro.

4. Travel costs and subsistence expenses incurred by representatives and experts of Montenegro for the purposes of taking part as observers in the work of the EaSI strand Technical Working Group of the ESF+ Committee referred to in Article 39(8) of Regulation (EU) 2021/1057 establishing the ESF+, or in other meetings related to the implementation of the EaSI strand of the ESF+, shall be reimbursed by the European Union on the same basis as and in accordance with the procedures in force for representatives and experts of the Member States of the European Union.
5. The Parties shall make every effort, within the framework of the existing provisions, to facilitate the free movement of participants in the activities covered by this Agreement and to facilitate cross-border movement of goods and services intended for use in such activities.
6. Montenegro shall take all necessary measures, as appropriate, to ensure that goods and services, purchased in Montenegro or imported into Montenegro, which are partially or entirely financed pursuant to the grant agreements and/or contracts concluded for the realisation of the activities in accordance with this Agreement, are exempted from customs duties, import duties and other fiscal charges, including the VAT, that are applicable in Montenegro.
7. English shall be used for the procedures related to requests, contracts and reports, as well as for other administrative aspects of the EaSI strand of the ESF+.

Article 3

Financial contribution

1. Participation of Montenegro or legal entities established in Montenegro in the EaSI strand of the ESF+ shall be subject to Montenegro contributing financially to the EaSI strand of the ESF+ and the related management, execution and operation costs under the general budget of the Union (hereinafter referred to as the ‘Union budget’).
2. The financial contribution shall take the form of the sum of:
 - (a) an operational contribution and
 - (b) a participation fee.
3. The financial contribution shall take the form of an annual payment made in one instalment, and shall be due at the latest in May.
4. The operational contribution shall cover operational and support expenditure of the EaSI strand of the ESF+ and be additional both in commitment and payment appropriations to the amounts entered in the Union budget definitively adopted for the EaSI strand of the ESF+.

5. The operational contribution shall be based on a contribution key defined as the ratio of the Gross Domestic Product (GDP) of Montenegro at market prices to the GDP of the European Union at market prices. The GDPs at market prices to be applied shall be determined by the dedicated Commission services based on the most recent statistical data available for budget calculations in the year prior to the year in which the annual payment is due. Adjustments to this contribution key are laid down in Annex I.
6. The operational contribution shall be calculated applying the contribution key, as adjusted, to the commitment appropriations entered in the Union budget definitively adopted for the applicable year for financing the EaSI strand of the ESF+.
7. The participation fee shall be 4% of the annual operational contribution as calculated in accordance with paragraphs 5 and 6 and shall be phased in as set out in Annex I. The participation fee shall not be subject to retrospective adjustments or corrections.
8. The Union shall provide Montenegro with information in relation to its financial participation as included in the budgetary, accounting, performance and evaluation related information provided to the Union budgetary and discharge authorities concerning the EaSI strand of the ESF+. That information shall be provided having due regard to the Union's and Montenegro's confidentiality and data protection rules and shall be without prejudice to the information which Montenegro is entitled to receive under Annex II.
9. All contributions of Montenegro or payments from the Union, and the calculation of amounts due or to be received shall be made in euro.

Article 4
Monitoring, Evaluation and Reporting

1. Without prejudice to the responsibilities of the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF) and the Court of Auditors of the European Union in relation to monitoring and evaluation of the EaSI strand of the ESF+, the participation of Montenegro in the EaSI strand of the ESF+ shall be continuously monitored on a partnership basis involving the Commission and Montenegro.
2. The rules concerning sound financial management, including the financial control, recovery and other antifraud measures in relation to Union funding under this Agreement are laid down in Annex II.

Article 5
Final provisions

1. This Agreement shall enter into force on the date on which the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures necessary for that purpose.
2. This Agreement shall apply from 1 January 2022. It shall remain in force for as long as is necessary for all the projects and actions financed from the EaSI strand of the ESF+, all the actions necessary to protect the financial interests of the European Union and all the financial obligations stemming from the implementation of this Agreement between the Parties to be completed.
3. The Union and Montenegro may apply this Agreement provisionally in accordance with their respective internal procedures and legislation. The provisional application shall begin on the date on which the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures necessary for that purpose.
4. Should Montenegro notify the Commission acting on behalf of the Union that it will not complete its internal procedures necessary for the entry into force of this Agreement, this Agreement shall cease to apply provisionally on the date of receipt of this notification by the Commission, which shall constitute the cessation date for the purposes of this Agreement.
5. The application of this Agreement may be suspended by the European Union in case of non-payment of the financial or operational contribution due by Montenegro in accordance with point II of Annex I.

Suspension of the application of this Agreement shall be notified by the European Union to Montenegro by a formal letter of notification which shall take effect 30 days following the receipt of this notification by Montenegro.

In case the application of this Agreement is suspended, legal entities established in Montenegro shall not be eligible to participate in award procedures not yet completed when the suspension takes effect. An award procedure shall be considered completed when legal commitments have been entered into as a result of that procedure.

The suspension does not affect the legal commitments entered into with the legal entities established in Montenegro before the suspension took effect. This Agreement shall continue to apply to such legal commitments.

The European Union shall immediately notify Montenegro once the entire amount of the financial or operational contribution due has been received by it. The suspension shall be lifted with an immediate effect upon this notification.

As of the date when the suspension is lifted, legal entities of Montenegro shall be again eligible in award procedures launched after this date and in award procedures launched before this date, for which the deadlines for submission of applications have not expired.

6. Either Party may terminate this Agreement at any time by a written notification informing of the intent to terminate it.

The termination shall take effect three calendar months after the date on which the written notification reaches its addressee. The date on which the termination takes effect shall constitute the termination date for the purposes of this Agreement.

7. Where this Agreement ceases to apply provisionally in accordance with paragraph (4) or is terminated in accordance with paragraph (6), the Parties agree that:
- (a) projects or actions or parts thereof in respect of which legal commitments have been entered into during the provisional application and/or after the entry into force of this Agreement, and before this Agreement ceases to apply or is terminated shall continue until their completions under the conditions laid down in this Agreement;
 - (b) the annual financial contribution of the year N during which this Agreement ceases to apply provisionally or is terminated shall be paid in accordance with Article 3.

The Parties shall settle by common consent any other consequences of termination or cessation of provisional application of this Agreement.

8. This Agreement may only be amended in writing by common consent of the Parties. The entry into force of the amendments will follow the same procedure as that applicable for the entry into force of this Agreement.
9. The Annexes to this Agreement shall form an integral part of this Agreement.

This Agreement shall be drawn up in duplicate in English.

Done at on

For Montenegro

Admir Adrović

Minister of Labour and Social Welfare

Done at on

For the Commission, on behalf of the European Union

Nicolas Schmit

Commissioner for Jobs and Social Rights

ANNEX I: Rules governing the financial contribution of Montenegro to the EaSI strand of the ESF+ (2021-2027)

ANNEX II: Sound Financial Management

ANNEX I

Rules governing the financial contribution of Montenegro to the EaSI strand of the ESF+ (2021-2027)

Calculation of Montenegro's financial contribution

1. The financial contribution of Montenegro to the EaSI strand of the ESF+ shall be established on a yearly basis in proportion to, and in addition to, the amount available each year in the Union budget for commitment appropriations needed for the management, execution and operation of the EaSI strand of the ESF+.

2. The participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement shall be phased in as follows:

2022: 1%;

2023: 1,5%;

2024: 2%;

2025: 2,5%;

2026: 3%;

2027: 4%.

3. In accordance with Article 3(5) of this Agreement, the operational contribution to be paid by Montenegro for its participation in the EaSI strand of the ESF+ will be calculated for the respective financial years by applying an adjustment to the contribution key.

The adjustment to the contribution key shall be:

$$\text{Contribution Key Adjusted} = \text{Contribution Key} \times \text{Coefficient}$$

The coefficient used for the above calculation to adjust the contribution key shall be 75%.

II. Payment of Montenegro financial contribution

1. The Commission shall communicate to Montenegro, as soon as possible and at the latest when issuing the call for funds of the financial year, the following information:

- (a) the amounts in commitment appropriations in the Union budget definitively adopted for the year in question for the budget lines covering participation of Montenegro, in the EaSI strand of the ESF+;
- (b) the amount of the participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement.

2. The Commission shall issue, at the latest in April of each financial year, a call for funds to Montenegro corresponding to its contribution under this Agreement.

Each call for funds shall provide for the payment of Montenegro's contribution not later than 45 days after the call for funds is issued.

For the first year of implementation of this Agreement, the Commission shall issue the call for funds within 60 days of the signature of this Agreement.

3. Montenegro shall pay its financial contribution under this Agreement in accordance with point (II) of this Annex. In the absence of payment by Montenegro by the due date, the Commission shall send a formal letter of reminder.

Any delay in the payment of the financial contribution shall give rise to the payment of default interest by Montenegro on the outstanding amount from the due date.

The interest rate for amounts receivable not paid on the due date shall be the rate applied by the European Central Bank to its principal refinancing operations, as published in the C series of *the Official Journal of the European Union*, in force on the first calendar day of the month in which the due date falls, increased by one and half percentage points.

In case the delay in the payment of the contribution is such that it may significantly jeopardise the implementation and management of the EaSI strand of the ESF+, participation of Montenegro in the EaSI strand of the ESF+ will be suspended by the Commission following the absence of payment 20 working days after a formal letter of reminder, without prejudice to the Union's obligations according to grant agreements and/or contracts already concluded pertaining to the implementation of the actions for which Montenegro was selected.

ANNEX II

Sound Financial Management

Section 1. Protection of financial interests and recover

Article 1

Reviews and audits

1. The European Union shall have the right to conduct, in accordance with the applicable acts of one or more Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts, technical, scientific, financial, or other types of reviews and audits on the premises of any natural person residing in or any legal entity established in Montenegro and receiving European Union funding, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro. Such review and audits may be carried out by the agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, or by other persons mandated by the European Commission.
2. The agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, and the other persons mandated by the European Commission, shall have appropriate access to sites, works and documents (both in electronic and paper versions) and to all the information required in order to carry out such audits, including the right of obtaining a physical/electronic copy of, and extracts from, any document or the contents of any data medium held by the audited natural or legal person, or by the audited third party.
3. Montenegro shall not prevent or raise any particular obstacle to the right of entrance in Montenegro and to the access to the premises of the agents and other persons referred to in paragraph 2 on the grounds of the exercise of their duties referred to in this Article.
4. The reviews and audits may be carried out, also after the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 9(5), the cessation of provisional application or its termination, on the terms laid down in the applicable acts of one or more European Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts in relation to any legal commitment implementing the European Union budget entered into by the European Union before the date on which the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 9(5), the cessation of provisional application or termination of this Agreement takes effect.

Article 2

Fight against irregularities, fraud and other criminal offences affecting the financial interests of the Union

1. The European Commission and the European Anti-Fraud Office (OLAF) shall be authorised to carry out administrative investigations, including on-the-spot checks and inspections, on the territory of Montenegro. These investigations shall be carried out in

- accordance with the terms and conditions established by applicable acts of one or more Union institutions.
2. The competent Montenegrin authorities shall inform the European Commission or OLAF within reasonable time of any fact or suspicion which has come to their notice relating to an irregularity, fraud or other illegal activity affecting the financial interests of the Union.
 3. On-the-spot checks and inspections may be carried out on the premises of any natural person residing in or legal entity established in Montenegro and receiving Union funds, as well as of any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro.
 4. On-the-spot checks and inspections shall be prepared and conducted by the European Commission or OLAF in close collaboration with the competent Montenegrin authority designated by Montenegro. The designated authority shall be notified a reasonable time in advance of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that it can provide assistance. To that end, the officials of the competent Montenegrin authorities may participate in the on-the-spot checks and inspections.
 5. Upon request of the Montenegrin authorities, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly with the European Commission or OLAF.
 6. Commission agents and OLAF staff shall have access to all the information and documentation, including computer data, on the operations concerned, which are required for the proper conduct of the on-the-spot checks and inspections. They may, in particular, copy relevant documents.
 7. Where the person, entity or another third party resists an on-the-spot check or inspection, the Montenegrin authorities, acting in accordance with national rules and regulations, shall assist the European Commission or OLAF, to allow them to fulfil their duty in carrying out an on-the-spot check or inspection. This assistance shall include taking the appropriate precautionary measures under national law, in particular in order to safeguard evidence.
 8. The European Commission or OLAF shall inform the Montenegrin authorities of the result of such checks and inspections. In particular, the European Commission or OLAF shall report as soon as possible to the competent Montenegrin authority any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to their notice in the course of the on-the-spot check or inspection.
 9. Without prejudice to application of Montenegrin criminal law, the European Commission may impose administrative measures and penalties on legal or natural persons of Montenegro participating in the implementation of a programme or activity in accordance with European Union legislation.
 10. For the purposes of proper implementation of this Article, the European Commission or OLAF and the Montenegrin competent authorities shall regularly exchange information and, at the request of one of the parties to this Agreement, consult each other.
 11. In order to facilitate effective cooperation and exchange of information with OLAF, Montenegro shall designate a contact point.

12. Information exchanged between the European Commission or OLAF and Montenegrin competent authorities shall take place having due regard to the confidentiality requirements. Personal data included in the exchange of information shall be protected in accordance with applicable rules.

13. The Montenegrin authorities shall cooperate with the European Public Prosecutor's Office to allow it to fulfil its duty to investigate, prosecute and bring to judgment the perpetrators of, and accomplices to, criminal offences affecting the financial interests of the European Union in accordance with the applicable legislation.

Article 3

Recovery and enforcement

1. Decisions adopted by the European Commission imposing a pecuniary obligation on legal or natural persons other than States in relation to any claims stemming from the EaSI strand of the ESF+ shall be enforceable in Montenegro. The order for enforcement shall be appended to the decision, without any other formality than a verification of the authenticity of the decision by the national authority designated for this purpose by Montenegro. Montenegro shall make known its designated national authority to the Commission and the Court of Justice of the European Union. In accordance with Article 4, the European Commission shall be entitled to notify such enforceable decisions directly to persons residing and legal entities established in Montenegro. Enforcement shall take place in accordance with the Montenegrin laws and rules of procedures.

2. Judgments and orders of the Court of Justice of the European Union delivered in application of an arbitration clause contained in a contract or agreement in relation to Union programmes, activities, actions or projects shall be enforceable in Montenegro in the same manner as European Commission decisions referred to in paragraph 1.

3. The Court of Justice of the European Union shall have jurisdiction to review the legality of the decision of the Commission referred to in paragraph 1 and to suspend its enforcement. However, the Courts of Montenegro shall have jurisdiction over complaints that enforcement is being carried out in an irregular manner.

Article 4

Communication and exchange of information

The European Union institutions and bodies involved in the implementation of the EaSI strand of the ESF+, or in controls over the EaSI strand of the ESF+, shall be entitled to communicate directly, including through electronic exchange systems, with any natural person residing in or legal entity established in Montenegro and receiving Union funds, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in Montenegro. Such persons, entities and parties may submit directly to the European Union institutions and bodies all relevant information and documentation which they are required to submit on the basis of the European Union legislation applicable to the EaSI strand of the ESF+ and of the contracts or agreements concluded to implement the EaSI strand of the ESF+.